

Ableistické metodologie

Hana Porkertová

Metodologie

You

co je to metodologie ve vědě? řekni jednou větou

ChatGPT

Metodologie ve vědě je systematický a disciplinovaný přístup k provádění výzkumu, který zahrnuje stanovení metod, postupů a pravidel pro shromažďování, analyzování a interpretaci dat s cílem dosáhnout spolehlivých a opakovatelných vědeckých výsledků.

- Proč naráželi účastníci a účastnice výzkumu na problémy?
- Metodologie vycházejí z určité představy o tom, co se bude dít. Pouze tehdy může být metodologie aplikována a může existovat metodologická literatura pojednávající o správném procesu a varující před nástrahy, které mohou nastat. Ale tato představa navazuje na **určité způsoby**, jak lidé komunikují, jak se chovají, či jak chodí – což utváří standardizovaného „respondenta“.

(Go)-along rozhovory

- Rozhovory při chůzi/při pohybu
- Pomůžou vyjádřit momenty, které zůstávají neartikulované
- Odhalit neuvědomované vztahy mezi místem a člověkem
- Výzkumný design podle určité představy o tom, jak se lidé pohybují a jak mluví
- Zvyšující se popularita „mobilních metod“ pro výzkum disability → výzkum tělesné zkušenosti a able-bodied privilegií → ale nejasná metodologie

Výzkumné záměry/otázky:

- a) Jak se utváří vztah mezi nevidomostí a městským prostorem?
- b) Jakým způsobem se nevidomost a městský prostor vzájemně utváří?
- c) Kritická reflexe geografického myšlení, které je vystavěno na vizualitě

1) Rozhovory

- Ale i nevidomí lidé v rozhovorech reprodukují diskurzivní a politické struktury a kolektivní režimy pravdy, které jsou především vizuální

2) Go alongy

- Studium mikro-geografií a mikro-aktivit, o kterých se často nemluví a které nabourávají vizuální představy o pohybu a vision-centrism sociální geografie
- Poprosili jsme komunikační partnery a partnerky, aby absolvovali známou trasu tak, jak jsou zvyklí, a popisovali nám, co se děje, co dělají, jak to dělají a proč to dělají, čeho si všímají, co je pro ně důležité

- Tazatel a pozorovatel (jak jít, kde jít? Kam umístit diktafon?)
- Konfrontace s nevidomostí nás přiměla všímat si jiných aspektů a jiných věcí
→ smyslový zážitek
- Studování pohybu bez naší asistence

3) Rozhovor po go-alongu

Ableistické nástrahy

- Nebyli jsme konfrontováni jen s ableistickými metodologiemi, ale i s ableistickou koncepcí urbánního prostoru
→ Nejasná očekávání, zmatené situace
- Je tedy dobrým nápadem osvobodit výzkum od metodologických očekáváních?
- Post-kvalitativní výzkum – go-along jako příliš metodický, systematický a předpřipravený „Snad nejlepší, co může vyučující udělat, je uhnout studujícím z cesty a pomoci jim odmítnout [metodologické] danosti. Oni něco „udělají“ a „vymyslí“, a když to nezafunguje, „udělají“ a „vymyslí“ něco jiného (St. Pierre, 2019: 10-11)

- Ani metodologie, ani anti-metodologie nejsou neutrální, ale produkují a zesilují situace, které chtějí studovat (Law, 2004) → mohou posilovat ableismus
- Propojit metodologické praktiky s prostorovými praktikami
Chůze s bílou holí či/a s vodícím psem vyžaduje hodně plánování, předvídání a koncentrace
 - Potřebovali vědět, co jsou naše plány → je třeba, aby toto plánování vyhovovalo chůzi nevidomých lidí
- Go-along rozhovory mají potenciál rozrušovat mocenské nerovnosti mezi výzkumníkem a komunikačním partnerem
 - Ale mohou je naopak i prohloubit → vyjevení **pozicionality** a privilegií

- Různé přístupy k vizuálnímu prostoru, různá očekávání nejen od vidících lidí k nevidomým, ale i naopak
 - Potřeba vyjednávání rolí ve výzkumu
 - Nicméně i přes vyjednávání se stanou nečekané situace, které přinášejí etická dilemata
 - Potřeba ptát se ve vhodnou chvíli (nutná velká sebekontrola)
 - Potřeba reflexe výzkumných metod

Konstruktivistické pojetí vědy

- Behěm go-along rozhovoru „výzkumník doprovází participanta při chůzi, která by normálně nastala, i pokud by výzkumník přítomen nebyl“ (Kinney, 2017: 2) – popisujeme autentické situace?
- Co jsme to vlastně zkoumali?
- Zkoumali jsme praktiky a afekty vytvářené během výzkumu
 - Určité věci musely být pozměněny, abychom měli k nevidomé zkušenosti s městským prostorem přístup
 - nutnost vytvořit „go-alongovou laboratoř“

→ Laboratoř jako místo, kde se mohou shromáždit věci, které byly vzdálené
→ Vědecké výsledky jako nikoli záležitost reprezentace, ale skládání (assembling) – zkonstruovali jsme to trošku jinak, než trasu konstruují obvykle naši komunikační partneři sami – otázka zní: ale vadí to?

- *Čím více vědci pracují, čím více umělých prostředí vytvoří, čím více zasahují, čím jsou vášnivější, tím je větší šance, že dokážou zkoumaný fenomén artikulovat skrz své „logos“ a „grafos“ (Latour 2004: 2019).*

- Přemístit jednu věc někam jinam vyžaduje postupné překlady, které ji transformují

→ Překlady ne/vizuální zkušenosti do mluveného slova

→ Překlady nevidomé zkušenosti do soc. geografie a soc. geografie do nevidomé zkušenosti – asambláž → společně jsme vytvářeli něco nového a proměnili to staré

- žádní experti ani průvodci, jen zprostředkovatelé (mediators, see Latour, 1994)
 - Cílem není jedno porozumění, ale vzájemné porozumění
 - Zpětná vazba na zkušenost, která je přeložená dobře nemusí být „Ano, to je *přesně ono!*“ ale „ano, dá se to říct *i takto!*“.
- *Jaká to proměna, jaký to pohyb, jaká to deformace, jaká to invence, jaký to objev!* (Latour, 1999: 51)
 - Ve výzkumu jsme *konstruovali i objevovali* nevidomou zkušenost s městským prostorem

Co z toho vyplývá

- Otázka není, zda je vědění reprezentované či konstruované, ale co je konstruované, jak je to konstruované a jaké jsou důsledky této konstrukce
- Metodologie nemusí být vždy ableistické, ale mohou
- Některý výzkum vyžaduje méně pravidel, některý více
- Jaké otázky si klást? Jakým způsobem na ně odpovídat? → klást si jiné otázky než novináři či lidé, kterých se to týká
- Co to znamená „dát někomu slovo“? Co je na tom problematické?

Seznam literatury

Latour B (1994) On technical mediation. *Common Knowledge* 3(2): 29–64.

Latour B (1999) *Pandora's Hope: Essays on the Reality of Science Studies*. Cambridge: Harvard university press.

Porkertová, H., R. Osman, L. Pospíšilová, P. Doboš a Z. Kopecká. 'Wait, really, stop, stop!': Go-Along interviews with visually disabled people and the pitfalls of ableist methodologies. *Qualitative Research* (accepted)

St. Pierre EA (2019) Post qualitative inquiry in an ontology of immanence. *Qualitative Inquiry* 25(1): 3–16. doi:10.1177/1077800418772634.